

Dombormü egy kutyáról

Perzsi ismeretlen kuvaszok, távoli foxik, talán egy-egy vizsla, bizonytalan falusi kóborok ivadéka volt és egy biztos puli, mert leginkább arra hasonlított. Pontosabban: hajalt rá. Mivelhogy a hajzata volt puliforma szőrzet, fekete és göndörkés, sprőd rugókba gyűrűzött, a simogató kéznek mégis szívesen engedő. Ragadvány-nevét, a Perzsit is erről a gyapjasságáról kapta: perzsabarány-tapintású volt, mint régi urak télikabátján a göndör gallér, mint egykori asszonyok estélyi gála-bundája. Kan létére ragadt rá ez a nőies név, perzsasága okán, meg szelid, simulékony természete okán, legelőbb is azonban azért, mert az igazi nevét nem tudtuk. Kóbor volt, a leányfalusi hegyen, a Vöröskő alján szanaszét csatangoló ő is, mint feltehető ősei, kuvaszok, foxik, bizonytalan vizslák és az az egy biztos puli. Lehet, hogy volt itt valahol egy domboldali porta, volt ott egy igazi gazdája s volt igazi kanhoz való neve, Duna vagy Bodri. Mi Perzsinek hívtuk, fogadott és bizonytalan gazdái, s ő jött, ha hívtuk, jött hivatlanul is.

Nem kosztolni járt hozzánk, nem maradék csontért, nem odavetett falatért, hanem önzetlenül. Kivált nem kockacukorért, ahhoz éppcsakhogy odaszagolt s otthagya. Perzsi férfiasabb volt annál, hogy édesgetni engedje magát. Megjelent hajnalban, még aludt a ház, elfeküdt a tornácon, várogatott és aludt. Jött délelőtt, lekisért a Dunára, fürödni, a bokor árnyékából szemmel tartott minket, fölloholt velünk délben vissza a dombra, aztán eltűnt egy időre. Beállított estefelé megint, hagyta magát meghempergetni a fűben gyömszöltette magát nagyboldogan vinnyogva, fülíg húzott szájjal, vissza-

hozta a kert végéből az elhajított követ: -- keresd, Perzsi! -- letette a láb elé és fölnézett ragyogva: -- mégegyszer! Játszani járt hozzánk nyárról nyárra, hiven és következetesen, nyilván azért, mert egyikünknek s tán együtt valamennyiünknek, lehetett valami, vonzó szaga, talán a játékos kedvünk és az ifjúságunk csiklandó illata. Fiatal volt ő is, a negyedik nyáron is szinte kölyök még -- egy rajba, egy bandába tartoztunk.

Csakugyan bandában inkább, mint társaságban laktuk mi tavasztól késő őszig azt a domboldali házat. Egymás hegyén-hátán laktuk a két szobáját, meg még a konyháját is. Szalmazsákokon, matracokon, csergén egy-gyékényen éltük ott a hétvégeket, a szabadság-időt, esti iddogálásokban, nótázásokban, kurjongatásban, gitározásban, kártyában és szerelmekben laktuk a házat, a tornácát, a kertjét, a pécsmegyeri partot az egész világot. A teliholdban is gitár szólt, a csillagokban is reszketett a szerelem, a fűben hempergett Perzsi.

Hosszúszárú kutya volt, majdnem olyan magas lábon, mint egy vizsla, majdnem olyan mozgékonyan, mint egy foxi, majdnem olyan borostyánszin szemmel, mint egy kuvasz és egészen olyan kerek fejjel, borzasan és kedvesen, mint a puli. E sokfajta tartalom nemes és arányos formát öltött benne. Karcsúnak és elegánsnak volt mondható, perzsa hercegi sarjnak ez a falusi kóborgó és ágrólszakadt, gondosan kitenyésztett vérvonalúnak ez a kócos keverék. Ránézésre senki nem mondta volna róla, hogy nem valami ritka és különleges, előkelő fajta, messzi idegenből, valahonnan a mesés Keletről, nemhogy a leányfalusi felvégről. Érdekes jelenség volt, figyelemre méltó küllem, szügyén a sűrű fekete szőr közt azzal a fehér csillag-pettyel, fejebúbján azzal a tizián-vörhenyes tinccsel, melyet a lányok egy délután valami szesszel kiszókitettek koromfekete üstökén.

Ezzel a jellel, jókedvű lányok büszke jelével csatangolt domb-szerte, völgy-szerte. Fején a jellel futott elénk már a második nyáron, mikorra kiszimatolta, mikor is szokott megérkezni a bandánk szombat délután a busz-megállóba odalenn a műúton. Futott elénk már a második nyáron, nyüszítve a boldogságtól, karcsú testét csak úgy tekergette-csavargatta az öröm és a telhetetlenül csóvált farka. Így futott elénk a harmadikon is szombatonkint, és utoljára még a negyedik nyár derekán, egy szombaton.

Akkor ezt a vak örömet, ezt a senki mást nem látó, senki mást nem halló, csak a mi bandánkra figyelő boldogságot, ezt az áradozó, fehér csillagos mellű, homlokon-jelölt lényt, játékosat, karcsút, önzetlen borostyánszeműt szabadon csavargót, hűségesen visszajárót, elibénk futót homlokon találta a műúton egy robogó motorkerékpár. Perzsi! Nem nyikkant, elnyúlt a betonon hosszan, mintha kétszer oly hosszan, mint volt az ő elegáns, hosszú szárú teste, s nem mozdult többé.

Fölvittük a kertbe, leterítettük a füre, ahol olyan jókat hempergett, ahol fülíg húzott szájjal hagyta gyömöszölni magát, ahol futott a kőért, s fölnézett ragyogva: -- mégegyszer! Többé nem mozdult ezen a fűvön. Gödröt ástunk, és a teliholdban azon a nyáron nem szólalt meg gitár. Lehet, már nem is esett nyár végéig több holdtölte.

Abban az évben késő őszig ki-kijártunk a házba, egyszer-egyszer téli napokon is. Nem a sirjához persze, mert sirja Perzsi-nek nem volt s így jel se volt rajta. Nem ástunk hantot fölé, nem akartunk semmi emberi jelet föléje, semmi emlékeztetőt rá. Csak a friss ásás nyoma, kikopaszodott kis tér, a kerttel egyszintre tapodott föld, talpunkkal ledöngölt márga. De még ez a kopasz kis tér is beleolvadt lassankint a megkopaszodó kertbe, mely novem-

ber-decemberre már maga is letarolt, sivár és meghaló lett, sehol benne egy eleven fűszál. Csak aszott tarack tekereg szanaszét, csak a nyár szemete terjeng rajta, kusza lom és fakó enyészet. Elaludt a kert is a tornác alatt, mint aludt ott valaha, hajnalonta, Perzsi. Ásott gödrének nyoma se maradt itt, mert maga a kert is olyan lett, mintha szétkapálták volna a dolgos őszi esők. A nyomtalan Perzsi-ről megfeledkezett a kert, így a felejtés szép lassan az egész bandában is elkezdődhetett.

Elkezdődhetett volna.

Mert ekkor kezdett készülni a kertben a dombormű a kutyáról. Egy januárvégi napon megjelent Perzsi nyomtalan gödre fölött a télbe nem illő, friss fű. Az egész halott kertben kizöldült, egyetlen eleven folt. Élő folt a holt kertben, s kezdte kirajzolni Perzsinek azt az elnyúlt körvonalát, ahogyan őt a gödörbe fektették azon a nyári szombat. A hosszú vizsla-lábak mentén kisarjadt a fű, a lenti törzs fölött, idefenn, kiterült a tömött gyep, kirajzolódott a nyak vonala, végén a kerek puli-fejjel. Rajz még csak vázlat egy kutya testéről, lapos, mint egy zöld árnykép, de máris félreismerhetetlen, hogy Perzsié, Perzsi sziluettje, füből, úgy, ahogyan feküdni szokott a kert fűvén s a parti bokrok alatt, ahogyan fekszik most a gödörben. A rajzolat-domborművé koratavasszal kezdett lenni, mikor a gödör fölött minden többi füveknél magasabbra sűrűbbre, odalenti nedvektől élévenebb, sötétebb zöldre nőtt a fű. Domborművévé lett Perzsinek, lemásolva teste vonalát, lábszárát, törzsét, puli-fejét. Hosszú hajzatot, magas hajzatot, füből másolt hajzatot fésülgetett a korai szél, rugalmasan elevent, simogató szélnek, kéznek szívesen engedőt.

Perzsi megtermette testének élő anyagaiból a saját domborművet a kertben. Mulandó örökzöld füveket növesztett maga fölé, mulandókat, mert ősszel elhalókat, örökzöldeket, mert tavasszal

egyre megújulókat. Kifaragta magát a füvek domborművén, mint kifaragják kőből, kiöntik bronzból papok és katonák, királyok és hadvezérek fekvő alakját a szarkofágokra. Elkopó kőből: pusztuló vasból faragják ki történelmi-nevezetes hősök és zsarnokok, szentek és tudósok alak-mását a nekropoliszok s templomok e sirládaíra, talpig páncélba vagy talpig gálaruhába öltöztetve a holtakat, márványkőben és ércben ábrázolják őket, hogy az ami e koporsók sötétjében szétmállik és elolvad, idefönn a napvilágon valahogy mégis fennmaradjon. Szánalmas emberi öncsalás, hencegő kegyelet. Mig Perzsi kutya-testéből a gödör fölött ércnél maradandóbban egyre elhal és egyre újul a fü, eleven alak-más, élő dombormű, mely hajladozik a szélben és a kéz alá simul borzasan.

Nem tudni, mi van azóta a kertben, ahol futkározott és csaholt valaha, nem tudni mi van a házban, mi van a tornácán, a csergén és gyékényein. Csak azt tudni, mi nincs. Nincs a banda és ifjúságának csiklandó illata. Nincs kertben Perzsi, csak a kert alatt füvekkel takarva, és a ház fölött nem peng a telihold.